

L'ètica del control antidopatge

Joan Carles Vidal i Vidal

Dopatge

Definició. Segons el COI, administració o ús per part d'un atleta de qualsevol substància aliena a l'organisme, o qualsevol substància fisiològica presa en quantitat anormal, amb la exclusiva intenció d'augmentar, d'una manera artificial i deshonest, la *performance* en la competició.

També inclou la presència dels seus metabòlits o marcadors, i l'intent d'utilitzar les substàncies o els mètodes.

Quan un tractament mèdic pugui augmentar el rendiment físic d'un atleta, també pot considerar-se dopatge. Per això es demana als competidors que avisin dels tractaments mèdics que estiguin prenent.

Qualsevol substància que pugui augmentar l'eliminació o pugui emmascarar la presència de substàncies dopants.

Dopatge tecnològic.

Drogues (inclòs l'alcohol).

En aquesta definició entra l'autotransfusió de sang hiperoxigenada, però no hi entra l'entrenament en alçada, ni l'ús de la càmera mal anomenada hiperbàrica (en realitat, és hipobàrica), ni d'altres manipulacions (algunes tan rocambolesques com inflar-se heli al còlon per tal de flotar més (nedadors).

També entra dins del concepte de dopatge:

- La negativa a passar un control obligatori, o la intenció verificada de fer-ho.
- La transgressió de l'obligada disponibilitat de localització.
- La falsificació o intent de falsificació de qualsevol element de la recollida de mostres.
- La simple possessió de substàncies o mètodes prohibits.
- El tràfic de qualsevol substància o mètode prohibit.

- Qualsevol complicitat que transgredeixi la normativa antidopatge: Djokovic ha reconegut que fa servir la càmera hiperbàrica; actualment és el número 1 de l'ATP. Quina incidència pot tenir aquest ús en el seu rendiment? En el tennis el més important és la tècnica. Però no és desitjable tenir una mica més d'oxigenació? És evident que és un mètode artificial d'oxigenar-se. No obstant això, està tolerat.

Dopatge tecnològic: en els Jocs Olímpics de Pequín 2008, Michael Phelps, i altres nedadors, va fer miques diversos rècords de natació emprant un innovador banyador de poliuretà. Gràcies a la disposició de les fibres, que disminueixen la fricció amb l'aigua, i al material (d'alta flotabilitat), amb l'ús d'aquest banyador es van rebaixar totes les marques. L'ús d'aquests banyadors està prohibit des del 2010. Es pot considerar un mètode artificial? L'explicació més clara per a aquesta prohibició és l'econòmica (cada banyador costa 500 \$, i en una temporada es fan servir bastants banyadors).

Història del dopatge

Està descrit que al segle IV aC els atletes que participaven en els Jocs Olímpics ja preniens uns preparats a base d'herbes amb suposats efectes estimulants, i amb afegits de testicle de toro, en un intent per millorar la seva forma física. El més possible és que aquests preparats no tinguessin més que un efecte psicològic.

Vistos els costums d'algunes tribus que encara subsisteixen per Amèrica, Àfrica i Àsia (consum de fulles de coca, fongs al·lucinògens per augmentar la resistència i l'agressivitat per caçar o lluitar), es pot deduir que *l'homo sapiens* té certa tendència a dopar-se i a drogar-se.

Oficialment, tots els esportistes i entrenadors estan en contra del dopatge (és clar, és il·legal). Però tots sabem que hi ha esportistes i entrenadors que per tal de millorar les marques o de guanyar medalles, arriben fins al límit, i de vegades el traspassen. Cal

Djokovic núm. 1 ATP 2011

Banyador de poliuretà de Michael Phelps, prohibit des del 2010

Jocs olímpics segle IV a.c.

esmentar que el límit és un concepte legal i no ètic, i que va evolucionant constantment. Avui per avui es permeten els suplementos vitamínics, aminoàcids, proteïnes, ginseng, guaranà..., i per tant, els esportistes els consumeixen freqüentment.

Compte amb aquests suplementos: alguns porten lleugeres traces d'anabolitzants i podrien ser la causa d'alguns positius. (Casos d'alguns futbolistes que han donat positius molts lleus per nandrolona: Guardiola, Davis, Frank de Boer, Gurpegui.) Guardiola, quan jugava al Brescia, va donar positiu per nandrolona. Gràcies a una bona defensa (en la qual es va qüestionar els mètodes de presa i de manteniment de les mostres, els procediments legals; i es va demostrar que no havia guanyat massa muscular), va ser absolt. Però l'anàlisi i la contraanàlisi van donar positiu. I el fet de desconèixer el consum d'una substància dopant, no t'eximeix de les repercussions punitives que se'n puguin derivar.

El fet d'estar hiper musculat (com els culturistes) no és evident que sigui desitjable. Ni per la salut, ni per millorar les marques esportives (tret de l'halterofília).

No hi ha cap estudi científic que demostrï l'efecte dels productes dopants en el guany de forma física (és evident, està prohibit). Per tenir-ne una certesa científica caldria, per exemple, agafar uns 100 corredors: a 50 se'ls administraria una substància dopant i als altres 50 una substància inòcua. Ni els corredors ni els que administren la substància saben qui rep doping i qui no. Llavors, després d'efectuar un entrenament completament idèntic, es comprova el guany de marques.

Evidències científiques

- Anabolitzants i hormones: guany de massa muscular, agressivitat.
- Amfetamines i estimulants: disminució de sensació de fatiga, eufòria.
- EPO: augment de glòbuls rojos i hemoglobina.
- Diürètics: pèrdua de pes. Important en esports de combat.

Guardiola al Brescia el 2001

- Betabloquejants: disminució de la tremolor. Important en proves de tir.

Ben Johnson, en la final de Seül 88, va fer una marca de 9,84 segons. Hi va haver una gran diferència entre la seva marca i la de la resta de participants. Quan es va descobrir que Ben Johnson prenia estanozolol, es va dir que el rècord dels 100 m que va aconseguir era gràcies a haver-se dopat, ja que la marca aconseguida no entra en la lògica. Usain Bolt a la final de Berlín 09 va fer una marca de 9,54 segons.

En algunes competicions els controls antidopatge són escassos i amb unes normatives molt més laxes que les del COI (NBA, NFL, NHL). Inicialment no havia cap tipus de control. Després van incloure el control de drogues (cocaïna, sobretot). Ara cada cop les normes s'estan acostant cada cop més a les del COI, però encara són molt més tolerants.

Per què s'han de fer controls?

- Justícia: s'ha de procurar que tots competeixin en igualtat de condicions. És una utopia. Per més bo que sigui un esportista del Tercer Món, difícilment arribarà a ser un *top ten* en esports com el tennis (per manca d'infraestructures). Tampoc no podrà aconseguir un banyador de poliuretà, ni una càmera hiperbàrica.
- Salut: les substàncies dopants poden provocar problemes de salut. Sobretot si no es prenen bé.
- Ètica: L'esport ha de promoure costums de vida saludables (per això estan prohibides les drogues, encara que no augmentin la forma física).

Per què no s'haurien de fer?

- Igualtat: tothom que ho vulgui es podrà dopar i per tant no hi hauria cap trampa.
- Llibertat: tothom és lliure de fer el que cregui necessari.
- No es penalitza el dopatge innocent.

El control antidopatge no és perfecte. Coneixent-ne el funcionament, sempre hi haurà qui aconseguirà burlar-lo (noves substàncies, noves tècniques, productes neutralitzants,

Ben Johnson, Seül 1988: 9.84 seg.

Usain Bolt, Berlín 2009: 9.54 seg.

etc.). I a més a més, moltes vegades es pot donar positiu amb fàrmacs que es prenen per a patologies banals (com el refredat).

Per quin motiu esportistes, entrenadors, metges s'impliquen en xarxes de dopatge? Alguns d'ells són considerats persones *exemplars*, un model a seguir.

El motiu econòmic és evident. Encara que alguns dels implicats tenen la vida completament solucionada. El desig de guanyar, de ser el millor, de ser idolatrat, és una altra causa. D'altres postulen que, "com estic segur que els meus contrincants es dopen, jo no vull ser menys". I finalment, potser el més important, és que en el fons, no existeix la percepció de delictes. Ni per part de l'esportista, ni per part de l'entrenador, ni per part dels espectadors, ni per part de ningú.

Es dona el cas d'esportistes reconeguts, que han estat implicats en casos de dopatge o en xarxes de dopatge, que abans de ser jutjats són defensats aferrissadament per companys, aficionats i fins i tot pel seu president del govern. Tots del seu país, és clar. Els esportistes i aficionats d'altres països manifesten el seu acord amb la decisió del comitè antidopatge.

En aquest sentit passa el mateix que en altres aspectes de la vida:

- S'ha de pagar impostos, però tothom procura pagar el mínim. I si pot, no en paga.
- S'han de respectar els límits de velocitat a la carretera, i no es pot parlar amb el mòbil mentre es condueix. Sense comentaris.
- En els països veïns, la prostitució no és legal, però els diaris estan farcits d'anuncis de prostitució.
- Les drogues estan prohibides (segons quines), i no hi ha manera de fer-ne baixar el consum.

Per posar fi al dopatge definitivament faria falta que es produís un canvi de mentalitat. Si sols es prenen mesures punitives (encara que siguin molt dures) i més controls, no s'aconseguirà. Penseu que hi ha països com l'Iran on el tràfic de drogues està penalitzat amb la força. Doncs tot i això, no aconsegueixen eliminar el problema.

En alguns països s'ha aconseguit que la gent no fumi en els espais tancats. Per por de les multes? No ho crec, ningú no sap amb certesa quina multa hauria de pagar en cas de ser sancionat. El que s'ha aconseguit és un canvi de mentalitat. La majoria de gent és conscient que el fum de la seva cigarreta pot molestar la gent del seu entorn.

El que s'hauria d'aconseguir és la conscienciació de tot l'entorn esportiu (esportistes,

"YO NO SOY HONESTO, Y DE UN HOMBRE QUE NO ES HONESTO NO PUEDE ESPERARSE QUE SEA HONESTO.

HONESTAMENTE, ES CON LOS HONESTOS CON LOS QUE HAY QUE TENER CUIDADO, YA QUE NUNCA PUEDES PREVEER CUANDO HARÁN ALGO VERDADERAMENTE ESTÚPIDO"

entrenadors, metges, dirigents) que el fet de dopar-se pot ser perjudicial per a la salut, i que en tot cas és *no jugar net*. Però tampoc no cal oblidar els controls i les sancions.

Joan Carles Vidal i Vidal,
metge de capçalera i controlador als Jocs dels
Petits Estats i als Campionats Mundials d'Esports de Gel